

بررسی دیدگاه کارکنان دولت نسبت به جایگاه بسیج در ادارات*

مجری: موسی مهدوی

فصلنامه مطالعات بسیج، سال ششم، شماره ۲۱ - ۲۰، پائیز و زمستان ۱۳۸۲

طرح مسأله و ضرورت انجام نظرسنجی

امروز بسیج به عنوان گسترده‌ترین سمبل و نماد نظام اسلامی شناخته‌اند و اساساً شناخت جایگاه بسیج و بسیجی در سطوح مختلف، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است؛ چرا که تا حد بسیار زیادی گرایش و یا عدم گرایش به بسیج ناشی از اعمال و رفتار بسیجیان است. نکته حائز اهمیتی که مورد بررسی این تحقیق است اینکه بسیج ادارات بر اساس مأموریت خود چگونه ایفای نقش می‌کند و با در نظر گرفتن وابستگی این بخش از کارکنان بسیج، به چه میزان کارکنان سازمان‌های دولتی به ارج و منزلت جایگاه بسیج اعتقاد دارند؟ و آیا نگاه به کارکنانی که به عنوان بسیجی در اداره ذربط فعالیت می‌کنند یک نگاه و نگرش مثبت است و یا منفی؟

هدف از انجام این نظرسنجی درک و شناخت نظرات و دیدگاه‌های اقشار مختلف مردم در برخورد آنان با بسیج و متقابلاً برخورد بسیج با آنان، خصوصاً برخورد کارکنان اداری دستگاه‌های دولتی با بسیج ادارات از زوایای عمیق و مورد نیاز دست اندرکاران و فرماندهان بسیج و به طور کلی شناخت دقیق محیط عمل بسیج ادارات شامل:

* این پروژه در سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج به اجرا در آمده است.

شناخت وضعیت موجود و فضای کلی بسیج ادارات از دیدگاه کارکنان دولتی
 شناخت و آگاهی از دیدگاه کارکنان دولتی نسبت به بسیجیان
 دریافت عوامل مهم و مؤثر در رشد و توسعه‌ی بسیج در سازمان‌های دولتی
 شناخت موانع موجود در توسعه‌ی بسیج در سازمان‌های دولتی
 شناخت نقاط قوت و ضعف بسیج ادارات از نگاه کارکنان ادارات
 تعیین نوع رفتار بسیجیان ادارات از دیدگاه کارکنان دولتی

روش تحقیق

در متدولوژی این تحقیق مباحث نظری عمدتاً وابسته به اطلاعات موجود در حوزه نیروی مقاومت بسیج بود و از مکتوبات، مستندات، شرح وظایف و مأموریت‌های موجود و همچنین تحقیقات گذشته بهره‌برداری شد. جهت آگاهی دقیق و شناخت موضوع و وضوح در هدف تحقیق و تبیین انتظارات، با فرماندهان و مدیران بسیج در برخی ادارات و وزارتخانه‌ها مذاکره به عمل آمد. پس از انجام فعالیت‌های مقدماتی و طرح پرسشنامه اولیه با اعتبار سنجی لازم پرسشنامه اصلاح و با ۲۶ سؤال توزیع و تکمیل شد.

در جامعه‌ی مورد تحقیق (N)، انتخاب نمونه (n) با در نظر گرفتن پراکندگی سازمان‌ها در کشور و با استناد به منابع تقسیمات کشوری و لحاظ نمودن سایر عوامل مؤثر تعداد ۱۳ استان را انتخاب کردند. از هر استان دو شهرستان انتخاب شد و جمعاً در ۳۸ شهر و شهرستان و ۵۷ اداره دولتی، تعداد ۲۰۸۳ پرسشنامه جمع‌آوری شده به انجام رسید و تجزیه و تحلیل شد.

نتایج و پیشنهادات

داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS بر اساس شاخص‌های مورد نظر استخراج، و در دو بخش مجزا تجزیه و تحلیل شد. ابتدا به تجزیه و تحلیل تک تک شاخص‌ها پرداختند و سپس نتایج شاخص‌های مورد نظر با ویژگی‌های فردی به صورت جداول متقاطع حاصل شد که هر یک به طور دقیق مورد تحلیل قرار گرفتند.

با توجه به اینکه میزان ۶۵٪ از کارکنان دولت اعلام کرده‌اند عضو بسیج اداره هستند، این مطلب نشان دهنده جذب مناسب و قابل قبولی از کارکنان ادارات به بسیج است که ضمن تلاش در توسعه و نگهداری آنان می‌بایست از ظرفیت ۳۵٪ باقیمانده که عضو بسیج نیستند با برنامه‌ریزی متناسب با نیازمندی‌های بسیج و در نظر گرفتن علایق اعضای غیر بسیجی، آنان را به گونه‌ای در راستای ارتش بیست میلیونی سازماندهی کرد.

نتایج حاصله از این نظرسنجی نشان می‌دهد، شاخص «لزوم وجود بسیج در ادارات» به میزان ۹۶٪ مورد توافق کارکنان ادارات دولتی بود. نتیجه، نشان دهنده عزم عمومی بر اصل وجوب بسیج در ادارات دولتی است. این موقعیتی است که دست اندرکاران بسیج نسبت به حفظ و تداوم بسیج در ادارات و غنا بخشی به محتوای برنامه‌های بسیج علاوه بر ارتقاء کمیت اقدام کنند.

شاخص‌های مورد بررسی در نتایج حاصله از تحقیق عموماً قابل قبول و امیدوار کننده است. تعداد یازده شاخص شامل «لزوم بسیج در ادارات»، «بسیج و تعامل آن با اهداف مدیران»، «بسیج و تعامل آن با اهداف سازمان»، «بسیج و تعامل آن با اهداف مراجعان»، «شخصیت بسیجیان»، «موفقیت بسیجیان»، «عدم تعارض نقش بسیجیان با وظایف محوله»، «ثبات نقش بسیجیان»، «به کارگیری تخصصی بسیجیان»، «ارتباط سازمانی بسیج با سپاه»، «برنامه‌ریزی بسیج برای سطوح تخصصی» بیش از ۸۰٪ نظر موافق کارکنان ادارات را کسب کرد. سه شاخص، «بسیج و تعامل آن با اهداف کارکنان ادارات»، «کارکرد مثبت بسیجیان» و «مقبولیت بسیجیان» به ترتیب ۷۰٪، ۷۲٪ و ۷۹٪ مورد توافق پاسخگویان بود. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

در خصوص تغییر نگرش کارکنان ادارات و تحول سطح کیفی بسیج لازم است در ارتقاء سه شاخص بیان شده نسبت به وضعیت رفتاری و عملکردی بسیجیان ادارات برنامه‌ریزی توسعه‌ای و آموزشی خاص به منظور ارتقاء سطح نگرش و تغییر رفتار آنان اقدام شود. و برنامه‌ریزان و مسئولان بسیج نسبت به تعقیب رویکردهای زیر اقدامات شایسته را معمول دارند:

- الف) تقویت رویکرد انسانی و حمایتی از بسیج و بسیجیان، به ویژه در ارتقاء سطح آموزش و رفتار بسیجیان و حمایت‌های انگیزشی (مادی و معنوی)،
- ب) تقویت رویکرد برنامه‌ای در جذب، برنامه ریزی و توسعه‌ی مدیران و اعضای بسیج و
- ج) توجه به رویکرد استراتژیکی در بسیج در موارد: توسعه سطح فعالیت‌های بسیج در کشور، حفظ ارزش‌ها و افزایش فعالیت‌های فرهنگی و تحقیقاتی در بسیج

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی